

Høringsuttalelse til Nasjonal ramme for vindkraft

Innledning

GRUNNKRAFT er en organisasjon som tar mål av seg til å samle grunneiere som har stilt, eller har interesse av å stille, egen eiendom til disposisjon for fornybar energiproduksjon. Så langt er det etablert et interimstyre med grunneiere i eksisterende og planlagte vindkraftprosjekter ulike steder i landet.

Vårt mål er å etablere en sterk organisasjon som skal tale grunneiernes sak i alle sammenhenger, og overfor alle former for interessenter, herunder myndigheter, politikere, tiltakshavere og allmenheten.

Denne høringsuttalelsen representerer de undertegnedes personlige mening. Vi tror allikevel mange i vår situasjon deler vår oppfatning.

Vi imøteser en fortsatt satsing på landbasert vindkraft i Norge. Dette er nødvendig for å bekjempe nasjonale og globale klimagassutslipp, og vil gi betydelig verdiskaping på mange nivåer. Vindkraftutbygging må skje på en bærekraftig og rettferdig måte. Vi håper også på en omfattende og saklig debatt om hvor og hvordan vindkraftutbygging skal finne sted.

Utbygging av landbasert vindkraft i Norge er riktig grunnet klima, det globale naturmangfoldet og verdiskaping

Som grunneiere har vi stor respekt for at privat eiendomsrett spiller en underordnet rolle i store arealsaker slik som kraftutbygging. Vindkraft har konsekvenser som går ut over de avgrensede planområdene. Samtidig er det slik at vi som grunneiere også i svært mange tilfeller er de som blir mest berørt. Mange av oss er av de som bor tettest på prosjektene. Våre eiendommer og friluftsområder blir endret, og ofte er det våre slektsgårder og vår historie som blir berørt. Vi mener derfor at vår stemme må høres og tillegges betydelig vekt.

Det er lang tradisjon for å stille eiendom til disposisjon for kraftutbygging. Tidligere handlet kraftutbygging om å bygge landet. Ting har endret seg. Klimaendringene er den største utfordringen menneskeheten står overfor og økende lønnsomhet i fornybar energi muliggjør at større verdier kan legges igjen lokalt.

Det er hevet over enhver tvil at massiv satsing på fornybar energi er noe av det viktigste man kan gjøre i klimasammenheng. Dette gjelder nasjonalt, så vel som globalt. Kraftutbygging i Norge er derfor viktig for klimaet. Utbygging av mer fornybar energi er en internasjonal dugnad, og det er godt dokumentert at fornybar energi har kuttet klimagassutslipp i Europa. Teknologien blir stadig bedre. Vi mener derfor det er bevist at ny kraftproduksjon i Norge vil ha god klimaeffekt, enten kraften brukes innenlands eller eksporteres. Mye tyder også på at kraftbehovet vil øke vesentlig dersom Norge skal redusere klimagassutslippene.

Kraftutbygging har gjennom historien lagt grunnlag for stor verdiskaping i Norge. Vindkraft på land bidrar til konkurranseevne for industrien, og en stor vindpark kan legge grunnlaget for rundt 1000 arbeidsplasser i kraftkrevende industri. Vindkraft gir inntekter til grunneiere og kommuner. Utnyttelse av utmark til energiformål er en stor og økende næring i mange distriktskommuner. Slike inntekter og nye arbeidsplasser kan bidra til revitalisering av gårder, bygder og grender. Vindkraftverk har også viktige tilleggseffekter, eksempelvis gjennom veier som tilrettelegger for økt bruk av utmark både til næring og friluftsliv.

Arealendringer har konsekvenser for natur og klima. Vi må i den sammenhengen ha blikk for at Norge, og vesten forøvrig, i svært mange sammenhenger driver import som medfører arealendringer og bruk av natur i andre land. Dette gjelder også norske primærnæringer.

Vi bor i et land med kun 2 % bebygd areal og 40 % urørt natur, og vindkraftutbygging vil kreve liten del av arealet (rundt 2 promille). All erfaring tilsier at fornybar energiproduksjon kan eksistere side om side med husdyr og ville dyr, friluftsliv og turisme. Der konsekvensutredninger viser at konsekvensene for natur og andre næringer blir for store, skal man naturligvis ikke bygge. Videre skal naturligvis mange store naturområder, herunder store sammenhengende habitater for følsomme arter være vernet fra menneskelige inngrep.

Sammen med videre utvikling av industrien, vil den kommende elektrifiseringen av landet medføre behov for mer kraft i Norge. Norge bør nok også være netto eksportør av kraft, fortrinnsvis i større grad enn i dag. Dette er en forretningsmulighet, men i aller størst grad et ledd i å ta et internasjonalt klimaansvar. Et ansvar som følger både av vår rikdom, og måten den er opptjent på, samt den store andelen av Europas fornybare energiresurser vi besitter. Noen land må dele fordi fornybare energiresurser er ulikt fordelt mellom landene. Norge er et av landene som er aller best stilt. Vi mener derfor det må være riktig å ta i bruk vårt eget lands utmarksressurser fremfor andres i kampen for å nå klimamålene.

Norge skal ikke dekke en vesentlig del av Europas energibehov, men bør på linje med andre ressurssterke land bidra med fornybar kraft i et volum som står i rimelig forhold til våre ressurser og vårt internasjonale ansvar. Et norsk bidrag kan framstå som lite i den store sammenhengen, men i perspektiv av egne utslipp er dagens norske krafteksport faktisk et ganske formidabelt bidrag til klimasaken.

Høringsuttalelse

1. Hensiktene bak arbeidet med nasjonal ramme har vært gode. Arbeidet med analyseområdene har vært systematisk og grundig. Vi vil særskilt vektlegge nytteverdien av et oppdatert og omfattende kunnskapsgrunnlag. Kunnskapsgrunnlaget må tas aktivt i bruk i framtidig konsesjonsbehandling og i andre sammenhenger.
2. Nasjonal ramme har blitt negativt mottatt og til dels misforstått av kommuner og lokalbefolkning mange steder. Man kan forstå usikkerhet og skepsis, all den tid vindkraftutbygging er omfattende inngrep. Misforståelse av hensikten med kartet over analyseområder kan ha vært utløsende for negative innstillinger. All den tid de fleste kommuner synes å være negative til å bli inkludert i rammen, og for så vidt til å bli ekskludert, er det ikke gitt at rammen vil bidra til å muliggjøre vindkraftutbygging. Snarere tvert imot. Det må derfor gjøres en grundig vurdering av om et slikt kart skal legges til grunn ved framtidig konsesjonsbehandling. En risiko er at egnede områder med lokal oppslutning faller ut.
3. Verden har ti år på å halvere klimagassutslippene, og man må være klimanøytrale innen 2050. Norge, som burde være et foregangsland har, i motsetning til sammenlignbare land, så langt ikke evnet å kutte utslipp. Dersom Norge skal halvere sine utslipp og senere oppnå klimanøytralitet, vil det kreve betydelig ny kraftproduksjon. Det tar mange år, ofte mer enn ti, å utvikle nye kraftprosjekter. Det er derfor svært viktig med en rask avklaring av arbeidet med nasjonal ramme, slik at planleggings- og konsesjonsprosesser kan gjenopptas. Uavhengig av om kartet over utpekte områder skal anvendes i konsesjonsbehandlingen er det nødvendig med økt hastighet i konsesjonsprosessene. Erfaringen er at langtekkelige prosesser er konfliktskapende.

4. Vindkraftsaken har utløst omfattende debatt. Dessverre har denne vært preget, dels av bevisst eller ubevisst feilinformasjon om vindkraft. På samme tid er det kommet opp svært relevante problemstillinger relatert til temaer der kunnskapsgrunnlaget har begrensninger. Et særskilt eksempel er klimafotavtrykket til norske vindkraftprosjekter, med spesiell vekt på inngrep i myr. Alt tyder på at dette forholdet har begrenset betydning, men myndighetene bør ta initiativ til etterundersøkelser i norske vindparker for å framskaffe dokumentasjon, herunder gjøre vurderinger av hvordan myr berøres samt hvordan man i størst mulig grad kan unngå degradering av myr. Det bør også lages en kalkulator slik man har i Skottland, slik at hvert vindkraftverk kan dokumentere sitt klimafotavtrykk. På bakgrunn av de høringsuttalelsene som er kommet inn mener vi myndighetene bør foreta en gjennomgang av hvilke deler av kunnskapsgrunnlaget som må forbedres ytterligere. Herunder gjelder å samle og tilgjengeliggjøre kunnskap fra vindkraftutbygging i Norge. Videre må myndighetene ta en enda mer aktiv rolle i å formidle kunnskapen og sikre kunnskapsbasert debatt.
5. Det registreres at flere kommuner har fattet vedtak i forbindelse med denne høringen hvor de foreslåtte utredningsområdene har vært behandlet, men også mer generelle uttalelser i forhold til vindkraft og mulighetene for utvikling av nye prosjekter. Vi mener det er problematisk å fatte prinsipielle vedtak mot en energibærer som av våre fremste eksperter frontes som en hovedbidragsyter i kampen mot klimaendringene. Spesielt når dette gjøres på for enkelt grunnlag. Det synes opplagt at det trengs mer kunnskap om kraftbehovet og alternativene til vindkraft og virkningene av slike alternativ.
6. Om et prosjekt har akseptable konsekvenser eller ikke, kan ikke avgjøres før en omfattende utredning er gjennomført. At det gjøres flere prinsippvedtak mot vindkraft må derfor ikke påvirke regjeringens vilje til å ta vindkraftsaker til behandling. Snarere mener vi konsesjonsmyndigheten må styrkes med ressurser og kompetanse.
7. Arbeidet og debatten rundt nasjonal ramme bør tas i betraktning når Norge i det videre skal meisle ut en kurs for norske klimamål (Klimakur). Herunder må det vurderes hvilken praktisk betydning det har dersom elektrifisering gjennomføres uten ny utbygging av kraft, både i klimaperspektiv og hva kraftprisen angår.
8. Selv om kunnskapsgrunnlaget er omfattende, og for mange temaer veldig bra og utfyllende, ønsker vi å komme med forslag til andre tema som kanskje også kunne vært sett nærmere på og/eller utdypet ytterligere. Det bør gjøres nye, empiriske og vitenskapelige studier basert på faktiske erfaringer fra norske vindkraftverk, og dette materialet bør være lett tilgjengelig for alle interessenter. Noen relevante forhold kan være:
 - a. Virkninger på eiendomspriser og avstand til etablerte bolig- og hyttefelt
 - b. Direkte og indirekte verdiskaping, herunder i industrien, nå og i framtiden
 - c. Støy og infralyd
 - d. Nedlegging og reetablering av terreng etter endt drift
 - e. Virkninger for reindrift
9. Det bør legges opp til jevnlig oppdatering av kunnskapsgrunnlaget på grunnlag av de utbygginger som gjøres. Det bør legges opp til rullering av nasjonal ramme dersom man går videre med en løsning med prioriterte områder.

Med vennlig hilsen
Grunnkraft v/

Odd Steinlund

Olav H. Kjøp

Sigmund Virak

Oddbjørn Lunde

Rolf Helt

Vigdís Klungervik